

3 (Sem-6/CBCS) SOC HC 1

2022

SOCIOLOGY

Paper : SOC-HC-6016

(Sociological Thinkers—II)

(Honours Core)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

Answer either in English or in Assamese

1. Choose the correct answer (any ten) : $1 \times 10 = 10$

শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা (যি কোনো দশটা) :

(a) Which of the following is not a process of social construction?

নিম্নলিখিত কোনটো সামাজিক নিৰ্মাণৰ এটা প্ৰক্ৰিয়া
নহয় ?

(i) Externalisation

বাহ্যকৰণ

(ii) Internalisation

আভ্যন্তৰীণকৰণ

(iii) Objectification

বস্তুনিষ্ঠতা

(iv) Subjectivity

বিষয়ভিত্তিকতা

(b) Which type of capital did Bourdieu identify?

কোনটো ধৰণৰ পুঁজি বোৰ্ডিউ চিহ্নিত কৰিছিল ?

(i) Human capital

মানৱ সম্পদ

(ii) Spiritual capital

আধ্যাত্মিক সম্পদ

(iii) Social capital

সামাজিক সম্পদ

(iv) Intellectual capital

বৌদ্ধিক সম্পদ

(c) Who is the author of the book, *Outline of a Theory of Practice*?

Outline of a Theory of Practice গ্ৰন্থখন
কোনে লিখিছিল ?

(i) P. Bourdieu

পি. বোৰ্ডিউ

(ii) P. L. Berger

পি. এল. বাৰ্জাৰ

(iii) T. Parsons

টি. পাৰ্চনছ

(iv) E. Goffman

ই. গফ্‌মেন

(d) Latency paradigm functions as

লেটেঞ্চি পেৰাডাইমি এনেদৰে কাম কৰে

(i) attainment of goal

লক্ষ্য অৰ্জন

(ii) tension management

টেনশন ব্যৱস্থাপনা

(iii) integration

একীকৰণ

(iv) adaptation

অভিযোজন

(e) George Herbert Mead's work was influenced by which of the following two approaches?

জৰ্জ হাৰবাৰ্ট মিডৰ লিখনি নিম্নলিখিত কোন দুটা পদ্ধতিৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈছিল ?

(i) Positivism and pragmatism

ইতিবাচকতা আৰু বাস্তৱবাদ

(ii) Positivism and behaviourism

ইতিবাচকতা আৰু আচৰণবাদ

(iii) Behaviourism and pragmatism

আচৰণবাদ আৰু বাস্তৱবাদ

(iv) Behaviourism and Biology

আচৰণবাদ আৰু জীৱবিজ্ঞান

(f) According to Marcuse, consumerism and modern industrial society is a form of

মার্কিউজৰ মতে ভোগবাদ আৰু আধুনিক শিল্প সমাজ
_____ৰ এটি ৰূপ।

(i) solidarity

সংহতি

(ii) conflict

সংঘৰ্ষ

(iii) social control

সামাজিক নিয়ন্ত্ৰণ

(iv) self-consciousness

আত্ম-চেতনা

(g) Who is the author of the book, *The Presentation of Self in Everyday Life*?

The Presentation of Self in Everyday Life গ্ৰন্থখনৰ লেখক কোন ?

(i) Talcott Parsons

টেলকট পাৰ্চনছ

(ii) Mead

মিড

(iii) Erving Goffman

আৰভিন গফ্‌মেন

(iv) Pierre Bourdieu

পিয়েৰ বোৰ্ডিউ

(h) A prominent exponent of functionalism in the United States is

মাৰ্কিন যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ ক্ৰিয়াত্মকবাদ ধাৰণাৰ এজন বিশিষ্ট উদ্যোক্তা হৈছে

(i) Erving Goffman

আৰভিন গফ্‌মেন

(ii) Lévi-Strauss

লেভি-ষ্ট্ৰাউছ

(iii) Talcott Parsons

টেলকট পাৰ্চনছ

(iv) T. Luckmann

টি. লাক্‌মেন

(i) Lévi-Strauss used structuralism in his study of

লেভি-ষ্ট্ৰাউছ তেওঁৰ _____ ৰ অধ্যয়নত সংৰচনাত্মকবাদ ব্যৱহাৰ কৰিছিলে।

(i) magic

যাদুবিদ্যা

(ii) myth

পুৰাণ

(iii) tribal life

উপজাতিৰ জীৱন

(iv) economy

অৰ্থনীতি

(Turn Over)

(j) Which of the following are not a pattern variable according to Parsons?

নিম্নলিখিতসমূহৰ মাজত পাৰ্চনছৰ অনুসৰি কোনটো প্যাটাৰ্ন পৰিৱৰ্তনশীল নহয় ?

(i) Ascription and achievement

আৰোপণ আৰু অৰ্জন

(ii) Affectivity and effectivity

অনুভূতি আৰু কাৰ্যকাৰিতা

(iii) Expressive and instrumental

অভিব্যক্তিপূৰ্ণ আৰু যন্ত্ৰসংক্ৰান্ত

(iv) Diffuseness and specificity

বিক্ষিপ্ততা আৰু নিৰ্দিষ্টতা

(k) Symbolic interactionism is known to be

প্ৰতীকী মিথস্ক্ৰিয়াবাদ _____ বুলি পৰিচিত।

(i) micro-level theory

মাইক্ৰো-লেভেল তত্ত্ব

(ii) macro-level theory

ম্যাক্ৰো-লেভেল তত্ত্ব

(iii) meso-level theory

মেস'-লেভেল তত্ত্ব

(iv) middle-range theory

মধ্য-পৰিসীমা তত্ত্ব

- (l) Which of the following concepts is not used by Erving Goffman in his approach?

নিম্নলিখিত ধাৰণাসমূহৰ মাজত কোনটো গফ্মেনে তেওঁৰ পদ্ধতিত ব্যৱহাৰ কৰা নহয় ?

(i) Impression management

ছাপ ব্যৱস্থাপনা

(ii) Front stage

আগৰ মঞ্চ

(iii) Teams

দল

(iv) Accounts

হিচাপ

- (m) Who coined the concept of 'looking-glass self'?

'লুকিং-গ্লাস সেলফ'ৰ ধাৰণাটো কোনে আগবঢ়াইছিল ?

(i) Mead

মিড

(ii) Cooley

কুলি

(iii) Goffman

গফ্মেন

(iv) Weber

ৱেবাৰ

(l) Which of the following concepts is not used by Erving Goffman in his approach?

নিম্নলিখিত ধাৰণাসমূহৰ মাজত কোনটো গফ্‌মেনে তেওঁৰ পদ্ধতিত ব্যৱহাৰ কৰা নহয় ?

(i) Impression management

ছাপ ব্যৱস্থাপনা

(ii) Front stage

আগৰ মঞ্চ

(iii) Teams

দল

(iv) Accounts

হিচাপ

(m) Who coined the concept of 'looking-glass self'?

'লুকিং-গ্লাস সেলফ'ৰ ধাৰণাটো কোনে আগবঢ়াইছিল ?

(i) Mead

মিড

(ii) Cooley

কুলি

(iii) Goffman

গফ্‌মেন

(iv) Weber

ৱেবাৰ

(n) Who is the author of the book, *Mind, Self and Society*?

Mind, Self and Society গ্ৰন্থখনৰ লেখক কোন ?

(i) Mead

মিড

(ii) Goffman

গফ্‌মেন

(iii) Weber

বেবাৰ

(iv) Cooley

কুলি

(o) Lévi-Strauss' idea of structuralism was influenced by

লেভি-ষ্ট্ৰাউছৰ সংৰচনাত্মকবাদ ধাৰণাটো _____ ব পৰা
প্ৰভাৱিত হৈছিল।

(i) Botany

উদ্ভিদবিদ্যা

(ii) Biology

জীৱবিজ্ঞান

(iii) Linguistics

ভাষাতত্ত্ব

(iv) Physics

পদাৰ্থবিদ্যা

2. Answer the following questions (any five) :

2×5=10

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়া (যি কোনো পাঁচটা) :

(a) Define utilitarianism.

উপযোগিতাবাদ মানে কি বুজা ?

(b) What do you understand by self-collectivity?

স্ব-সমষ্টিগততা মানে কি বুজা ?

(c) What is dialectics?

দ্বান্দ্বিকতা মানে কি ?

(d) Who are the 'generalised others'?

'সাধাৰণীকৃত অন্য' কোন ?

(e) What do you mean by dramaturgy?

নাটকীয়তা মানে কি বুজা ?

(f) Define habitualisation.

অভ্যাসগতকৰণ মানে কি ?

(g) Name two members of the Frankfurt School.

ফ্ৰাঙ্কফুৰ্ট স্কুলৰ দুজন সদস্যৰ নাম লিখা ।

(h) Define habitus.

অভ্যাস মানে কি বুজা ?

3. Write short notes on any four of the following :

5×4=20

তলৰ যি কোনো চাৰিটাৰ ওপৰত চমু টোকা লিখা :

(a) Capital

পুঁজি

- (b) Critical theory
সমালোচনামূলক তত্ত্ব
- (c) Externalisation
বাহ্যকৰণ
- (d) 'I' and 'me'
'আই' আৰু 'মি'
- (e) Impression management
ছাপ ব্যৱস্থাপনা
- (f) Structuralism
সংৰচনাত্মকবাদ
- (g) Latency
বিলম্ব
- (h) Objectification
বস্তুনিষ্ঠতা

4. Answer any *four* of the following : 10×4=40

তলৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ দিয়া :

- (a) What do Berger and Luckmann mean when they say that reality of everyday life is an intersubjective world? Explain.
বাজৰ আৰু লাক্মেনে কি বুজাই যেতিয়া তেওঁলোকে কয় যে দৈনন্দিন জীৱনৰ বাস্তৱতা এখন আন্তঃবিষয়ভিত্তিক জগত? ব্যাখ্যা কৰা।

- (b) Critically analyse the relationship between structure and habitus in understanding the role of practice.
অনুশীলনৰ যুক্তি বুজাৰ বাবে গঠন আৰু অভ্যাসৰ মাজৰ সম্পৰ্ক সমালোচনামূলকভাৱে বিশ্লেষণ কৰা।
- (c) Discuss the role of binary oppositions in Lévi-Strauss' analysis of structuralism.
লেভি-ষ্ট্ৰাউছৰ সংৰচনাত্মকবাদ বিশ্লেষণত, বাইনাবি বিৰোধিতাৰ ভূমিকা লৈ আলোচনা কৰা।
- (d) "Education is a sub-system within the wider social system called the society." Explain the statement from a Parsonian perspective.
"শিক্ষা হ'ল বৃহত্তৰ সমাজব্যৱস্থাৰ মাজৰ এটা উপ-ব্যৱস্থা যাক সমাজ বোলা হয়।" পাৰ্চনছৰ দৃষ্টিকোণেৰে বিবৃতিটো ব্যাখ্যা কৰা।
- (e) Critically analyse Parsons' 'grand theory' of social system.
সামাজিক ব্যৱস্থালৈ পাৰ্চনছৰ 'গ্ৰেণ্ড তত্ত্বক' সমালোচনাত্মকভাৱে বিশ্লেষণ কৰা।
- (f) "The world is a stage, and all the men and women merely players." Explain the statement through Goffman's symbolic interactionism.
"বিশ্ব এখন মঞ্চ আৰু সমস্ত পুৰুষ আৰু মহিলা ইয়াৰ খেলুৱৈ।" গফ্‌মেনৰ প্ৰতীকী মিথস্ক্ৰিয়াবাদৰ মাধ্যমেৰে এই বিবৃতিটো ব্যাখ্যা কৰা।

(Turn Over)

- (g) How is the concept of reason transformed in the light of enlightenment? Explain it through the ideas of Horkheimer and Adorno.

জ্ঞানৰ আলোকত যুক্তিৰ ধাৰণা কিভাৱে ৰূপান্তৰিত হয়? হৰখাইমাৰ আৰু এদৰনোৰ ধাৰণাৰ মাধ্যমেৰে ইয়াক ব্যাখ্যা কৰা।

- (h) How does Marcuse critique the dominant order through his concept of 'one-dimensional thought'?

মাৰ্কিউজে কিভাৱে তেওঁৰ 'একমাত্ৰিক চিন্তাৰ' ধাৰণাৰ মাধ্যমেৰে প্ৰভাৱশালী আদেশৰ সমালোচনা কৰিছে?

- (i) Trace the relationship between online social media interaction and symbolic interactionism.

অনলাইন সোশাল মিডিয়া মিথস্ক্ৰিয়া আৰু প্ৰতীকী মিথস্ক্ৰিয়াবাদৰ মাজৰ সম্পৰ্ক দাঙি ধৰা।

- (j) Which contemporary sociological theory best fits to understand the global pandemic? Explain why.

কোনটো সমসাময়িক সমাজতাত্ত্বিক তত্ত্ব বিশ্বব্যাপী মহামাৰী বুজাৰ বাবে উপযুক্ত? কিয়?

★★★

3 (Sem-6/CBCS) SOC HC 2

2022

SOCIOLOGY

Paper : SOC-HC-6026

(Sociological Research Methods—II)

(Honours Core)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

Answer either in English or in Assamese

1. Choose the correct answer (any ten) : $1 \times 10 = 10$

শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা (যি কোনো দহটা) :

(a) *Methods in Social Research* was written
by

Methods in Social Research গ্ৰন্থখন লিখিছিল

(i) E. W. Goode and P. K. Hatt

ই. ডব্লিউ. গুডে আৰু পি. কে. হাট

(ii) M. N. Srinivas / এম. এন. শ্ৰীনিবাস

(iii) K. Bailey / কে. বেইলী

(iv) Schuster / স্কুটজাৰ

(b) *Elementary Statistical Methods* was written by

Elementary Statistical Methods গ্রন্থখন
লিখিছিল

(i) P. S. Gupta

পি. এচ. গুপ্তা

(ii) K. Bailey

কে. বেইলী

(iii) F. W. Whyte

এফ. ডব্লিউ. হুয়াইট

(iv) Akhil Gupta and James Fergusson

অখিল গুপ্তা আৰু জেমছ ফাৰ্গুচন

(c) *The Research Process in Methods of Social Research* was written by

The Research Process in Methods of Social Research গ্রন্থখন
লিখিছিল

(i) K. Bailey

কে. বেইলী

(ii) M. N. Srinivas

এম. এন. শ্ৰীনিবাস

(iii) Earl Babbie

আৰ্ল বেবী

(iv) Alan Bryman

এলেন ব্ৰাইমেন

(d) *The Fieldworker and the Field : Problems and Challenges in Sociological Investigation* was authored by

The Fieldworker and the Field : Problems and Challenges in Sociological Investigation গ্রন্থখন লিখিছিল

(i) M. N. Srinivas

এম. এন. শ্রীনিবাস

(ii) Goode and Hatt

গুডে আৰু হাট

(iii) Alan Bryman

এলেন ব্রাইমেন

(iv) Ram Ahuja

বাম আহুজা

(e) The book, *The Basic of Social Research*, is authored by

The Basic of Social Research গ্রন্থখন লিখিছিল

(i) Ram Ahuja

বাম আহুজা

(ii) Earl Babbie

আৰ্ল বেবী

(iii) Alan Bryman

এলেন ব্রাইমেন

(iv) J. A. Barnes

জে. এ. বার্নছ

(f) _____ is a mid-value in a series of values that divides distribution into two equal parts.

_____ হ'ল এটি মধ্যম মান যিয়ে বিভাজনক দুটা সমান ভাগত বিভক্ত কৰে।

(i) Mode / বহুলক

(ii) Mean / মাধ্য

(iii) Median / মধ্যমা

(iv) Range / পৰিসৰ

(g) According to _____, "a hypothesis is a tentative statement asserting a relationship between certain facts".

_____ ব মতে, "প্রকল্প হ'ল এটি সম্ভাব্য বিবৃতি যিয়ে কিছু তথ্যৰ মাজৰ সম্পর্কৰ কথা জাহিৰ কৰে"।

(i) Kerlinger

কেবলিংগাৰ

(ii) Theodorson and Theodorson

থিঅ'ডবছন আৰু থিঅ'ডবছন

(iii) Black and Champion

ব্লেক আৰু চেম্পিয়ন

(iv) Webster

বেবষ্টাৰ

- (h) A _____ is a word or set of words that expresses a general idea concerning the nature of something or relation between things often providing a category for classification of phenomena.

_____ হ'ল এটা শব্দ অথবা শব্দৰ সমষ্টি যিয়ে এটি সাধাৰণ ধাৰণাক কিহবাৰ প্ৰকৃতি অথবা বস্তুৰ মাজৰ সম্বন্ধ সম্পৰ্কে প্ৰক্ৰিয়াৰ শ্ৰেণী বিভাজন কৰে।

(i) hypothesis / প্ৰকল্প

(ii) theory / তত্ত্ব

(iii) concept / ধাৰণা

(iv) sample / প্ৰতিদৰ্শ

- (i) The _____ is the most frequent value or score in the frequency distribution.

_____ হ'ল বাৰংবাৰতা বিতৰণ কম্পনাংক বিভাজনৰ আটাইতকৈ সঘন মান।

(i) median

মধ্যমা

(ii) mode

বহুলক

(iii) mean

মাধ্য

(iv) quadratic mean

দ্বিঘাত মাধ্য

(j) The purpose of observation is
নিৰীক্ষণৰ উদ্দেশ্য হ'ল

(i) to explore important events
গুৰুত্বপূৰ্ণ ঘটনাসমূহ অন্বেষণ কৰা

(ii) to capture human conduct as it
actually happens
মানৱ আচৰণ কেনেদৰে সংঘটিত হয় তাক গ্ৰহণ
কৰা

(iii) to collect information
তথ্য সংগ্ৰহ কৰা

(iv) All of the above
ওপৰৰ আটাইকেইটা

(k) Judgemental sampling, also known as
____, is a type of non-probability
sampling.

বিচাৰমূলক প্ৰতিদৰ্শক _____ বুলিও জনা যায়, যি
অ-সম্ভাৰিতা প্ৰতিদৰ্শক এটি প্ৰকাৰ।

(i) convenience sampling
সুবিধামূলক প্ৰতিদৰ্শক

(ii) snowball sampling
তুষাৰগোলক প্ৰতিদৰ্শক

(iii) purposive sampling
উদ্দেশ্যমূলক প্ৰতিদৰ্শক

(iv) quota sampling
অংশকালীন প্ৰতিদৰ্শক

(l) The book, *Research Methods*, is written by

Research Methods গ্রন্থখন লিখিছিল

(i) Ram Ahuja

বাম আহুজা

(ii) Alan Bryman

এলেন ব্রাইমেন

(iii) P. V. Young

পি. ভি. যাং

(iv) Black and Champion

ব্লেক আক চেম্পিয়ন

(m) A pie chart is a/an

পাই চিত্র হ'ল

(i) bar graph

বার চিত্র

(ii) circular statistical graph

ঘূর্ণনীয় পরিসংখ্যিক লেখচিত্র

(iii) line graph

বৈখিক লেখচিত্র

(iv) area chart

অঞ্চল তালিকা

(Turn Over)

(n) Mean is the

মাধ্য হ'ল

(i) sampling size

প্রতিদর্শিক আকাৰ

(ii) positional measure

অবস্থানিক জোখ/মাপ

(iii) mathematical measure

গাণিতিক মাপ

(iv) None of the above

ওপৰৰ এটাও নহয়

(o) The Census of India has been conducted with the help of

ভাৰতৰ লোকপিয়ল সম্পন্ন কৰাত সহায় লোৱা হয়

(i) survey method

জৰীপ প্ৰণালীৰ

(ii) observation method

নিৰীক্ষণ প্ৰণালীৰ

(iii) hypothesis

প্ৰকল্পৰ

(iv) sample

প্ৰতিদৰ্শৰ

2. Answer any five of the following questions very briefly :

2×5=10

তলৰ যি কোনো পাঁচটা প্ৰশ্নৰ অতি চমুকৈ উত্তৰ দিয়া :

- (a) Define social research.
সামাজিক গৱেষণাৰ সংজ্ঞা দিয়া।
- (b) What is sampling in social research?
সামাজিক গৱেষণাৰ প্ৰতিদৰ্শ কি ?
- (c) What is a histogram?
হিষ্ট'গ্ৰাম কি ?
- (d) Distinguish between primary and secondary data.
প্ৰাথমিক তথ্য আৰু দ্বিতীয়ক তথ্যৰ মাজৰ পাৰ্থক্য কৰা।
- (e) Mention any two advantages of a questionnaire.
প্ৰশ্নাৱলীৰ যি কোনো দুটা সুবিধা উল্লেখ কৰা।
- (f) What is research problem?
গৱেষণা সমস্যা কি ?
- (g) What is qualitative research?
গুণগত গৱেষণা কি ?
- (h) What is ogive?
অগিভ কি ?

3. Write short notes on any *four* of the following : 5×4=20

তলত দিয়াবোৰৰ যি কোনো চাৰিটাৰ চমু টোকা লিখা :

- (a) Relationship between theory and fact

তত্ত্ব আৰু তথ্যৰ মাজত সম্বন্ধ

- (b) Ethics of doing social research

সামাজিক গৱেষণাৰ নীতিসমূহ

- (c) Difference between qualitative and quantitative research

গুণগত আৰু সংখ্যাগত গৱেষণাৰ মাজৰ পাৰ্থক্যসমূহ

- (d) Merits and demerits of observation method in collecting data

তথ্য সংগ্ৰহৰ নিৰীক্ষণ প্ৰণালীৰ সুবিধা আৰু অসুবিধাসমূহ

- (e) Importance of tabulation in a research study

গৱেষণা অধ্যয়নত তালিকাকৰণৰ গুৰুত্ব

- (f) Interview method in social research

সামাজিক গৱেষণাত সাক্ষাৎকাৰ প্ৰণালী

(g) Different types of sampling methods

বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ প্ৰতিদৰ্শ প্ৰণালীসমূহ

(h) Various problems and challenges of a fieldworker in the field

এগৰাকী ক্ষেত্ৰকৰ্মীৰ ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ সময়ত হোৱা বিভিন্ন সমস্যা আৰু অসুবিধাসমূহ

4. Answer any four of the following questions :

10×4=40

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ যি কোনো চাৰিটাৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) "Research is most concerned with proper fact finding, analysis and evaluation." Do you agree with the statement? Give reasons in support of your answer.

10

“গৱেষণাই মূলতঃ সঠিক তথ্য উদ্ঘাটন, বিশ্লেষণ আৰু পৰীক্ষণত বেছি গুৰুত্ব দিয়ে।” তুমি এই উক্তিটো সঠিক বুলি ভাবানে? তোমাৰ উত্তৰৰ সপক্ষত যুক্তি দৰ্শোৱা।

(b) Give your understanding of a good research design.

10

এটি সঠিক গৱেষণা অভিযান সম্পৰ্কে তোমাৰ মতামত আগবঢ়োৱা।

(Turn Over)

- (c) Enumerate the different methods of collecting primary and secondary data in a research study. 10

গৱেষণা অধ্যয়নত প্ৰাথমিক আৰু দ্বিতীয়ক তথ্য সংগ্ৰহৰ বিভিন্ন প্ৰণালীসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

- (d) What is a hypothesis? What are the characteristics of a good hypothesis? 5+5=10

প্ৰকল্প কি? এটি ভাল প্ৰকল্পৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ কি কি?

- (e) What is a case study? Analyze the merits and limitations of case study in sociological research. 4+6=10

ঘটনা অধ্যয়ন কি? সমাজতাত্ত্বিক গৱেষণাত ঘটনা অধ্যয়নৰ সুবিধা আৰু সীমাবদ্ধতাসমূহৰ বিষয়ে বিশ্লেষণ আগবঢ়োৱা।

- (f) Discuss the importance of literature review in Social Science Research. 10

সামাজিক বিজ্ঞান গৱেষণাত সাহিত্যিক পৰ্যালোচনাৰ গুৰুত্ব আলোচনা কৰা।

- (g) Describe the various steps involved in doing social research. 10

সামাজিক গৱেষণাৰ বিভিন্ন পদাংকসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

- (h) What is measures of central tendency?
Discuss the importance of measures of central tendency. Calculate the mean, median and mode from the following data :

$$2+2+6=10$$

কেন্দ্রীয় প্রবণতাৰ মাপ কি? কেন্দ্রীয় প্রবণতাৰ মাপৰ গুৰুত্ব আলোচনা কৰা। তলৰ তথ্যসমূহৰ পৰা মাধ্য, মধ্যমা আৰু বহুলক গণনা কৰা :

Class Interval শ্রেণী বিভাজন	Frequency বাৰংবাৰতা
1-3	3
4-6	4
7-9	6
10-12	8
13-15	4
16-18	3
19-21	3
22-24	3
	<hr/> N = 34

- (i) Critically elucidate participant and non-participant observation with the help of proper examples.

10

অংশগ্রহণকাৰী আৰু বিনা অংশগ্রহণকাৰী নিৰীক্ষণৰ বিষয়ে সঠিক উদাহৰণসহ সমালোচনাত্মকভাৱে ব্যাখ্যা কৰা।

- (j) Discuss the relevance of survey in the sociological research. 10

সমাজতাত্ত্বিক গবেষণাত জৰীপৰ প্ৰাসংগিকতা আলোচনা
কৰা।
